

Mijn geschiedenis met de DGVP

Van 2014 tot 2017 ben ik als projectmedewerker aan de DGVP verbonden geweest. In deze periode heb ik het initiatief genomen tot het zogenoemde REshape Kraamkamer project dat geleid heeft tot diverse innovatie praktijken binnen de DGVP. Samengewerkt in het maken van de korte film rond de menselijke maat. Met een team tijdens de Hacking health in 2017 de award voor Besthumancentered Design gewonnen. Als projectmedewerker vanuit HR deelnemend lid van het Unstitute, een denktank voor de menselijke maat. En nog een aantal andere projecten binnen het Radboudumc. Samengevat heb ik me een aantal jaren beziggehouden met zingeving en spiritualiteit voor zorgprofessionals. Binnen de discipline Geestelijke Verzorging heb ik mij gespecialiseerd in kunst en esthetiek als werkvormen. Daartoe heb ik een award ontvangen van de commissie wetenschap van de VGVZ.

In Australië, in Perth om precies te zijn, heb ik gewerkt als 'chaplain' in een Women and New Born hospital en een Kinderziekenhuis. Met name op Intensive Care, Oncologie, Palliatieve Zorg en Zwangerschapsonderbreking op medische gronden en Premature geboortes.

Voor dit webinar zijn de volgende twee onderzoeken van belang.

1. Het artikel dat verschijnt in Religie en Samenleving: 'Digitale communicatie over existentiële vragen en spiritualiteit in het kader van persoonsgerichte zorg in het ziekenhuis'
2. Een artikel dat ik eerder voor hetzelfde tijdschrift heb geschreven rond het belang van kunst als antidode voor rouw.

En dan nu de sprong naar een nieuw project:

3. een proefschrift dat ik ben gestart in een samenwerking tussen de DGVP in de persoon van Wim Smeets en een Australische Universiteit. Een van de concrete projecten die met dit proefschrift samenhangt is het ontwikkelen van een hulpmiddel in de communicatie tussen zorgprofessionals en patiënten in het kader van Shared Decision Making.

PVI en Persoonsgerichte zorg

'In het Radboudumc wordt iedere patiënt gehoord, gezien, gerespecteerd en gelijkwaardig behandeld. De patiënt en zijn kwaliteit van leven zijn begin- en eindpunt van onze zorg. Samen kijken we naar de hele context van de persoon. Dat betekent dat we ons niet alleen richten op gezondheid of ziekte maar dat we ons met oprechte aandacht en betrokkenheid richten op de mens, diens gevoelens en omgeving. Onze benadering is respectvol en positief en gaat uit van het vermogen van ieder mens om zich aan te passen en eigen regie te voeren.'

Motto: "we need to hear the patient's voice at every level even if that voice is a whisper." Don Berwick – voorzitter van het Institute for Healthcare Improvement

Daarom in gesprek gegaan met het PVI, verbeteren van de kwaliteit van persoonsgerichte zorg. Ons uitgangspunt is dat er geen hoogwaardige persoonsgerichte zorg mogelijk is zonder aandacht voor de spiritualiteit, zingeving of levensbeschouwing van de patiënt. Daaraan kan worden toegevoegd, of die van de zorgprofessional.

In gesprek met Wilke Schut en Marja Jillisen hebben Wim Smeets en ik zelf een project ontwikkeld met als werktitel: 'Zingeving, religie en spiritualiteit in de spreekkamer. Een publicatie en instrument ten behoeve van Shared Decision Making.'

Op dit moment heeft deze samenwerking een concrete vrucht afgeworpen. Marja Jillisen, Henny Peelen en Karin Hermans, het ondersteuningsteam persoonsgerichte zorg, hebben interviews afgenomen met als thema: 'Zingeving in de zorg' onder medewerkers in het Radboudumc. Op een ander moment zullen de resultaten van deze interviews uitvoeriger worden weergegeven, maar voor dit moment is **de belangrijkste conclusies dat 1) zingeving belangrijk wordt gevonden in de zorgverlening, zowel voor de patiënt als voor de zorgprofessional zelf, en 2) zorgverleners aangeven een behoefte aan ondersteuning te hebben in de daadwerkelijk incorporatie van zingeving in de SDM, met name in de palliatieve zorg.**

Ik citeer hier een verpleegkundig consulent:

'Ik zou er wel meer mee willen omdat ik het belangrijk vind. Zou wel tools willen waarmee ik sneller dingen duidelijk zou kunnen krijgen. Nu is het vaak als het uitkomt, spreek je erover. Ik zou daar zelf wel meer een item van willen maken. (...) Het kost ook altijd veel tijd om het probleem duidelijk te krijgen, zeker met een taal- en cultuurbarrière. Het is wel iets dat mijn interesse heeft. Dis alles wat daarin mee kan helpen, zou ik handig vinden.'

Een arts:

'Ik zou het structureler onderdeel willen laten zijn van de vragen die we stellen. En er echt tijd voor vragen. Als je mensen de juiste keuzes wilt laten maken zul je ze toch daarbij moeten helpen. (...) En er is nog een slag te slaan om specialismen en specialisten bewuster te maken van wat de patiënt wil en wat daar de consequenties van zijn. En het maakt je werk ook 10x leuker doordat ieder verhaal en gesprek dan anders is.'

Wat gaan we doen?

Geen praatmodel of een gesprekkaartje ontwikkelen, maar een object.

Een korte samenvatting van de kunst van een zingevingsgesprek, de kunst die geestelijk verzorgers over het algemeen goed beheersen.

Esthetisch vormgegeven.

In samenwerking met een industrieel ontwerper en een uitvoerend kunstenaar.

Daarbij komt een publicatie die zowel achtergrond informatie over het zingevingsgesprek voor zorgprofessionals bevat als een handleiding voor het gebruik van het object.

Er is extra aandacht voor patiënten die laaggeletterd zijn en/of en niet-westerse culturele achtergrond hebben.

Communicatie

Een kunst, van ontleding en luisteren.

Goede communicatie is: jezelf kennen, de ander willen leren kennen, communiceren in de taal van de ander, grenzen in acht nemen.

Het gaat om relatie, verbondenheid, en een ruimte te openen om iets nieuws te ontdekken en ontvangen.

Waarom kunst?

Kunst en spiritualiteit en zingeving hebben een lange geschiedenis. Kunst is een specifieke manier van zich uitdrukken en de betekenis die zij geven aan gebeurtenissen in het leven. Kunst bedient zich ook van een andere taal, een taal die raakt, die ontmaskert, en gevoelig maakt voor een andere manier van waarnemen. Bovenal is er geen kunst wanneer er geen luisterende houding prevaleert. Betekenis kan alleen fluisterend, stamelend en vooral luisterend worden gevonden.

Louis Dupre: 'het heilige gebruikt symbolen' – natuur, kunst, maar het is ook de stilte die achter de woorden ligt. Een stilte waardoor de religieuze symboliek binnenkomt.

Het doel van een symbool is niet om informatie over te dragen maar om, gezamenlijk, de diepte in een persoon te ontdekken.

Wanneer het gaat om zorgprofessionals dan is het belang van esthetiek dat het:

- De emoties en ervaring raakt
- Het helpt een bepaalde gevoeligheid en antennes te ontwikkelen
- Het versterkt een bepaalde houding:
 - o Niet direct oplossingsgericht
 - o Een meer latende modus van handelen

Voor de religieus geschoolde toehoorders van dit webinar wil ik nog een inzicht van de monnik en schrijver Thomas Merton toevoegen. Voor hem is kunst geen middel tot communicatie maar tot 'communion'. Een horizontale en verticale **verbondenheid**.

U kent waarschijnlijk allemaal de ervaring van een dergelijke verbondenheid, eentje die ons in de ziel raakt. Muziek, beeldende kunst, poëzie. Wanneer was u voor het laatst diep geraakt? En hoe verhiel zich dat tot diep luisteren, intensief kijken, tussen de regels lezen?

Barmhartigheid

Boudewijn Chabot

in een artikel in de Trouw in zijn strijd voor een zelfgekozen levenseinde. Als ouderenpsychiater kan hij na vele uren gesprekken gehad hebbende zich vinden in de wens van mensen om te willen sterven. Zijn standpunt is dat de persoon in kwestie zelf de verantwoordelijkheid voor de eigen dood moet nemen. Als arts houdt hij echter 'onderweg je hand vast, tot je laatste ademtocht.' Dan zegt hij: 'Geduldig luisteren en zorgen is een vorm van barmhartigheid die de eigen keus, zelfbeschikking, uiteindelijk respecteert uit betrokkenheid bij de beminde naaste. Dat is pas barmhartigheid, nadat je daadwerkelijk geduldig zorgzaamheid hebt getoond.'

Communicatie

Aad de Jong – Getuigen van de Geest

'Het religieus communicatief spreken van de geestelijk verzorger blijft volgens de Jong te zeer beperkt tot 'de binnenkant' van het particuliere contact. Hij mist de gerichtheid op alle mensen in de collectiviteit van de organisatie. De Jong pleit voor het ontwikkelen van analyse- en reflectiemodellen m.b.t. interreligieus gesprek of leerproces en voor het optillen van deze communicatie naar het niveau van de seculiere werkcontext.